

Trends & ontwikkelingen Gemeente Smallingerland

02/26

Planbureau
Fryslân

Brede welvaart in beeld: hoe staat Smallerland ervoor?

Hoe gaat het écht met Smallerland? Hoe staat de gemeente ervoor op het gebied van gezondheid, welzijn, werk, wonen en leefomgeving? En hoe ontwikkelen deze aspecten zich door de tijd heen?

Deze publicatie brengt in kaart hoe het staat met de brede welvaart in Smallerland – nu én richting 2040. Het rapport laat zien waar het goed gaat, waar zorgen ontstaan en op welke punten de gemeente en haar inwoners voor grote keuzes staan. Want hoewel inwoners hun leven gemiddeld als positief ervaren, wijzen de onderliggende cijfers op een aantal zorgelijke trends: een snel ouder wordende bevolking, druk op het zorgsysteem en verenigingsleven, een kwetsbare arbeidsmarkt, groeiende mentale belasting en zorgen over leefbaarheid en klimaat.

Deze ontwikkelingen raken niet iedereen in gelijke mate. Met name inwoners met een lagere sociaaleconomische positie blijken op meerdere terreinen minder weerbaar (Planbureau Fryslân, 2024). Dat maakt het belangrijk om nú het gesprek te voeren over de toekomst: hoe zorgen we ervoor dat Smallerland ook in 2040 een plek is waar mensen gezond, verbonden en met perspectief kunnen leven?

Deze vierjaarlijkse publicatie – gekoppeld aan de gemeenteraadsverkiezingen – biedt bestuurders, beleidsmakers en inwoners handvatten voor onderbouwde keuzes. De meeste cijfers zijn terug te vinden in een [online dashboard](#), dat jaarlijks wordt geactualiseerd.

Welke rol spelen vergrijzing en ontgroening in Smallingerland?

Toename 65-plussers in Smallingerland

Smallingerland heeft net als de rest van Fryslân steeds meer te maken met vergrijzing. Zo is de verwachting dat er in 2040 bijna 2700 meer 65-plussers zijn dan in 2025. Op dit moment is 23 procent van de inwoners van Smallingerland 65 jaar of ouder. Daarmee is de vergrijzing in Smallingerland net zo sterk als in Fryslân als geheel. Verder neemt de levensverwachting toe, waardoor het aantal mensen boven de 75 jaar toeneemt. Dit wordt ook wel dubbele vergrijzing genoemd (CBS, 2025a).

Minder mantelzorgers beschikbaar

Het overheidsbeleid is er al jaren op gericht om mensen langer zelfstandig thuis te laten wonen. Dit vraagt om meer ondersteuning van het sociale netwerk, maar met de huidige demografische veranderingen wordt dit steeds lastiger. Mantelzorg wordt namelijk het meest verleend door 50- tot 75-jarigen. Mensen boven de 85 hebben dit over het algemeen het meeste nodig. In de komende 25 jaar zal het aantal 85-plussers meer dan verdubbelen in Fryslân als geheel, terwijl het aantal 65- tot 75-jarigen zal afnemen.

Daardoor zullen er veel minder potentiële mantelzorgers zijn per 85-plusser. Waar er in Smallingerland in 2005 nog negentien potentiële mantelzorgers waren per 85-plusser, is dit gedaald naar twaalf potentiële mantelzorgers in 2025. De verwachting is dat in 2040 nog zes potentiële mantelzorgers per 85-plusser beschikbaar zijn (PBL & CBS, 2016).

Zorgstelsel onder druk

Het aantal (oude) ouderen in Smallingerland stijgt. Over het algemeen geldt dat hoe ouder mensen worden, hoe meer zorg ze nodig hebben. In combinatie met de afname van het aantal potentiële mantelzorgers en een dalende beroepsbevolking leidt dit tot een toenemende druk op het zorgstelsel en stijgende kosten van de zorg.

Minder kinderen geboren in Smallingerland

Smallingerland heeft een lange tijd te maken gehad met ontgroening. Zo zijn er in 2025 zo'n 850 (-9%) minder kinderen (0-14 jaar) dan in 2015. De verwachting is dat het aandeel kinderen de komende jaren gaat stabiliseren en vanaf 2035 weer gaat stijgen. Wel heeft de krimp van de afgelopen jaren invloed op de toekomst. De kinderen die de afgelopen tien jaar niet geboren zijn gaan ook niet naar school. Mede hierdoor zijn er de afgelopen jaren een aantal basisscholen gesloten in Smallingerland. Dat is nu merkbaar in het voortgezet onderwijs en straks op het mbo, hbo en wo. Komende jaren zal de instroom op de arbeidsmarkt hierdoor ook geringer zijn.

Hoe gaat het met de mienskip in Smallerland?

Minder mienskip-gevoel in Smallerland?

Als het gaat om de indicatoren die kijken naar de sociale samenhang, lijkt Smallerland over het algemeen lager te scoren dan Fryslân als geheel. Inwoners doen minder vaak vrijwilligerswerk dan gemiddeld in Fryslân. Ook is het vertrouwen in elkaar kleiner dan gemiddeld in Fryslân en Nederland.

De samenleving is aan verandering onderhevig. De invloed van traditionele instituties, zoals het huwelijk en de kerk, neemt af. Het aantal eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen neemt toe. Het aantal ouderen neemt toe en het aantal werkenden neemt af. Tegelijkertijd trekt de landelijke overheid zich terug en wordt er van inwoners verwacht dat zij steeds meer zelf doen. Dat roept de vraag op: hoeveel kan de mienskip aan?

Zorgen over toekomst verenigingen

Een kwart (24%) van de inwoners van regio Zuidoost Friesland maakt zich zorgen over de toekomst van hun vereniging. Dit komt onder andere doordat het steeds lastiger is om vrijwilligers te vinden voor structurele werkzaamheden, zoals bestuurstaken. De meeste inwoners willen graag dat verenigingen blijven bestaan. Slechts vijf procent vindt het niet erg als er verenigingen verdwijnen (Planbureau Fryslân, 2025a).

Minder vertrouwen in instituties

Het vertrouwen in instituties in Smallerland is lager dan gemiddeld in Fryslân en Nederland (CBS, 2025b). Over het algemeen geldt dat hoe verder weg de overheid is, hoe minder vertrouwen er is. Bijna driekwart van de inwoners van Zuidoost Friesland heeft vertrouwen in de gemeente, terwijl 40 procent vertrouwen heeft in de Tweede Kamer (Planbureau Fryslân, 2025a).

Hoe gaat het met het welzijn in Smallerland?

Eenzaamheid ligt op de loer in Smallerland

Inwoners van Smallerland zijn over het algemeen tevreden met het leven. Wel ervaren inwoners van Smallerland over het algemeen meer stress dan gemiddeld in Fryslân. Ook lopen ze een groter risico op angst en depressie dan gemiddeld in Fryslân (GGD Fryslân, 2025).

Daarnaast voelen inwoners van Smallerland zich iets vaker eenzaam dan gemiddeld in Fryslân. Zesenvestig procent van de inwoners van Smallerland voelt zich matig tot ernstig eenzaam. Twaalf jaar eerder was dat aandeel nog 39 procent. Over het algemeen komt in Fryslân eenzaamheid voor bij alle leeftijden, maar het treft 75-plussers het vaakst. Eenzaamheid stijgt het snelst onder 18-34-jarigen (GGD Fryslân, 2025).

Mentale druk op beroepsbevolking neemt toe

De komende jaren zal de druk op de beroepsbevolking toenemen als gevolg van vergrijzing en ontgroening. Steeds vaker zullen werkenden mantelzorg moeten verlenen aan hun ouders, vanwege de toenemende zorgdruk. Tegelijkertijd zijn er minder leerkrachten beschikbaar, wat leidt tot meer uitval van lessen of zelfs hele lesdagen. Ouders zullen hierdoor vaker zelf voor hun kinderen moeten zorgen. Daarnaast neemt ook de werkdruk toe: er moet meer werk worden verzet met minder mensen. Deze combinatie van factoren zorgt voor een stijgende mentale belasting.

Op dit moment is het al zo dat de ervaren stress toeneemt onder inwoners van Fryslân. Met name bij jongvolwassenen, gevolgd door 35- tot 49-jarigen (GGD Fryslân, 2025).

Lagere veiligheid in Smallerland

Fryslân behoort al jaren tot de veiligste provincies van Nederland. Als het gaat om aantal geregistreerde misdrijven zit Smallerland boven dit Friese niveau, maar wel onder het Nederlandse niveau. Er zijn meer geregistreerde misdrijven dan gemiddeld in Fryslân en minder dan in Nederland.

Hoe gaat het met de bestaanszekerheid in Smallerland?

Lager inkomen dan gemiddeld in Fryslân

Het gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden (gestandaardiseerd) in Smallerland ligt in 2024 op 37.800 euro. Dat is vergelijkbaar met andere gemeenten met een vergelijkbaar profiel, maar wel lager dan het Friese gemiddelde, dat 500 euro hoger ligt (CBS, 2025c).

Meer moeite met rondkomen

In Smallerland heeft zestien procent van de inwoners in 2024 moeite met rondkomen. Dat is hoger dan gemiddeld in Fryslân (12%) en ook hoger dan gemiddeld in Nederland (13%) (GGD Fryslân, 2025).

In Smallerland is het aandeel inwoners met geregistreerde problematische schulden (8,5%) hoger dan gemiddeld in Fryslân (7,7%). Het percentage mensen dat langdurig – ten minste een jaar – moet rondkomen van een inkomen tot aan de lage inkomensgrens is in Smallerland even hoog als in Fryslân als geheel (CBS, 2025d).

Hoe gaat het met de economie in Smallerland?

Krappe arbeidsmarkt in Smallerland

Er is op dit moment al sprake van krapte op de regionale arbeidsmarkt. Dit komt deels doordat de potentiële beroepsbevolking is gekrompen de afgelopen jaren, terwijl het aantal banen steeg (Provincie Fryslân, 2025).

Het aantal potentiële werknemers zal de komende jaren ook in Smallerland flink blijven afnemen. Naar verwachting zijn er bijna 2000 minder mensen beschikbaar voor de arbeidsmarkt (15-74 jaar) in 2040 ten opzichte van 2025 (Provincie Fryslân, 2024). Dit zal voor toenemende krapte zorgen op de arbeidsmarkt, die met name voelbaar zal zijn binnen de technische sector en de gezondheidszorg (ROA, 2024).

Snelle ontwikkelingen in duurzaamheid en technologie

Op dit moment verandert er veel op economisch gebied. De economische actieagenda's van overheden richten zich niet alleen op het verdienen van geld, maar de nadruk wordt sterker gelegd op de bredere maatschappelijke waarde van bedrijven (Provincie Fryslân, n.d.). Duurzaamheid speelt hierin een groeiende rol. Er worden stappen gezet richting een circulaire economie, waarin afval wordt geminimaliseerd en grondstoffen steeds opnieuw worden gebruikt. Door als regio te specialiseren in water technologie, circulaire materialen en bodemverbetering kunnen bedrijvensclusters in samenwerking met onderwijsinstellingen werken aan innovatieve oplossingen voor globale uitdagingen met betrekking tot duurzaamheid. Fryslân is als regio wereldwijd koploper op het gebied van circulaire economie. De provincie scoort goed op het re-integreren van secundaire materialen in de economie (Circle Economy, 2025).

Daarnaast gaan digitale en technologische ontwikkelingen razendsnel. Dit zorgt ervoor dat banen veranderen of zelfs verdwijnen. Ontwikkelingen op het gebied van automatisering en digitalisering zorgen voor een inhoudelijke veranderende vraag naar arbeid. Steeds meer werkzaamheden zullen goedkoper uitgevoerd kunnen worden door computers en machines. Met het oog op de snelle ontwikkelingen op het gebied van digitalisering binnen de bedrijfsprocessen, is het van groot belang dat de Friese beroepsbevolking voldoende beschikt over digitale geletterdheid. Banen die met name zullen veranderen zijn banen met veel routinematige taken.

Gezondheids- en welzijnszorg grootste sector

De meeste banen in Smallerland zijn te vinden in de sector gezondheids- en welzijnszorg (25%). De tweede grootste sector is industrie (17%), en is een stuk groter dan gemiddeld in Fryslân (11%). De sector landbouw, bosbouw en visserij is juist een stuk kleiner dan elders in Fryslân (Provincie Fryslân, 2025).

De grote industriële sector in Smallerland is voornamelijk gespecialiseerd in de ontwikkeling van High Tech Systems & Materials. De aanjager van deze sector in de regio is het Innovatiecluster Drachten (ICD). Er zijn 23 bedrijven aangesloten bij het ICD, met in totaal 4.300 werkzame personen.

Minder hbo- en wo-opgeleiden dan in Fryslân als geheel

Het aandeel van de beroepsbevolking met een hbo- of wo opleiding in Smallingerland is met 29 procent lager dan gemiddeld in Nederland (37%) en Fryslân (31%) (CBS, 2025e). Daarnaast is het aandeel middelbaar opgeleiden hoger dan gemiddeld in Nederland. De overheid stimuleert mensen om te blijven leren, ook als ze al een baan hebben, maar niet iedereen doet dit evenveel. Inwoners met een hbo- of wo opleiding doen vaker een opleiding of cursus tijdens hun carrière dan inwoners met een mbo-opleiding of geen vervolgopleiding (Planbureau Fryslân, 2025b).

Verder is het Friese bedrijfsleven opgebouwd uit veel midden- en kleinbedrijven (mkb) en familiebedrijven. Deze bedrijven passen goed bij het opleidingsprofiel van de beroepsbevolking. Wel vinden deze bedrijven het moeilijker om mee te bewegen met digitaliserings-, duurzaamheids- en energietransities (Rabobank, 2024). Een mogelijke verklaring is dat grotere bedrijven meer mensen en middelen, en daarmee ruimte, hebben om aan deze transitie te wijden, terwijl bij kleinere bedrijven deze ruimte vaak beperkter is. De mindere mate van bijscholing en de relatief grote hoeveelheid kleinere bedrijven in Fryslân vormt mogelijk een uitdaging voor de wendbaarheid van de Friese werknemers, bedrijven en de regionale economie.

Het innovatiecluster Drachten is een clustervorming van hoogontwikkelde bedrijven die samen innoveren. Maar het is wel belangrijk dat de waarden van dat cluster ook verder gedeeld worden met andere (kleinere) Friese bedrijven, om ervoor te zorgen dat deze bedrijven niet achterblijven op het gebied van innovatie.

Hoe kan de ruimte in Smallingerland optimaal worden benut?

Grote opgaven in een beperkte ruimte

De ruimte van Smallingerland is een schaars goed. Op dit moment bestaat 67 procent van Smallingerland uit agrarisch terrein, negen procent uit woonterrein, zeven procent uit binnenwater, en vijf procent uit bos en open natuurlijk terrein (CBS, 2025f). Ten opzichte van Fryslân is er in Smallingerland minder bos en meer woonterrein, dit komt doordat Drachten een relatief groot gebied binnen de gemeente beslaat.

Om de leefomgeving van Smallingerland voor toekomstige generaties leefbaar te houden nemen overheden maatregelen. Zo wordt stap voor stap overgegaan op het gebruik van duurzame energie. Ook wordt er gebiedsgericht gewerkt aan natuurherstel, waterkwaliteit en klimaat. Tegelijkertijd is er een tekort aan geschikte woningen, en zijn er plannen om extra huizen te bouwen.

Al deze overheidsplannen vergen ruimte. Hoe kan de ruimte in Smallingerland optimaal worden benut?

Tekort aan (geschikte) woningen

In Smallingerland is een tekort aan geschikte en betaalbare huizen (voor kleinere huishoudens en ouderen) en de verwachting is dat dit tekort gaat toenemen. De verkoopprijs van koopwoningen is gestegen en de inschrijfduur voor sociale huurwoningen is in Smallingerland ruim vier jaar (Planbureau Fryslân, 2025c).

Meer huishoudens, maar kleiner

Het aantal huishoudens in Smallingerland stijgt al jaren. Op dit moment zijn er ongeveer 26.000 huishoudens in Smallingerland (Provincie Fryslân, 2024). De verwachting is dat het aantal huishoudens tot 2040 met ruim 1000 gaat stijgen. Dat betekent dat voor deze huishoudens een geschikte woning nodig is.

De stijging van het aantal huishoudens komt met name doordat het gemiddeld aantal personen per huishouden daalt. Er zijn minder kinderen geboren en het aantal eenpersoonshuishoudens neemt toe, waarvan een groot deel alleenwonende ouderen.

Hoe gaat het met de leefomgeving in Smallerland?

Klimaatverandering houdt inwoners bezig

Een ruime meerderheid van de inwoners uit regio Zuidoost Friesland maakt zich zorgen over klimaatverandering. Achtenvijftig procent geeft aan zich (veel) zorgen te maken, 30 procent is neutraal en dertien procent maakt zich geen zorgen. Het aandeel dat zich zorgen maakt is gelijk aan het gemiddelde in Fryslân (59%) (Planbureau Fryslân, 2025d). De broeikasgasemissie in Smallerland ligt lager dan gemiddeld in Fryslân (CBS, 2025b).

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het toekomstbestendig maken van de leefomgeving. Denk aan het tegengaan van wateroverlast, droogte en hittestress. Gevolgen van klimaatverandering waar ook Smallerland mee te maken heeft.

Zorgen over het landschap en biodiversiteit

Ook het landschap en de natuur roepen zorgen op. In regio Zuidoost Friesland vindt 37 procent van de inwoners dat het Friese landschap de afgelopen vijf jaar is verslechterd. Met name de achteruitgang van biodiversiteit wordt genoemd. Jongere generaties maken zich hier vaker zorgen over dan oudere generaties (Planbureau Fryslân, 2025d).

De meeste zorgen gaan over het verdwijnen van bomen, planten en dieren. Driekwart van de inwoners uit deze regio maakt zich hier zorgen over. Daarnaast geeft ongeveer de helft van de inwoners aan zich zorgen te maken over de aanwezigheid van de wolf in het gebied.

Relatief weinig huishoudelijk restafval

Op het gebied van restafval scoort Smallerland relatief goed. In 2024 werd per inwoner gemiddeld 132 kilo restafval geproduceerd. Daarmee hoort de gemeente bij de laagste producenten van restafval in Fryslân, samen met Ooststellingwerf en Heerenveen (CBS, 2025g).

Hoe gaat het met de bereikbaarheid en voorzieningen in Smallingerland?

Goede bereikbaarheid in Smallingerland

In Smallingerland is de gemiddelde afstand tot voorzieningen over het algemeen kleiner dan gemiddeld in Nederland (CBS, 2025h). Dit heeft alles te maken met de aanwezigheid van de plaats Drachten als regionale kern. Drachten biedt een grote verscheidenheid aan voorzieningen. Zo ligt de gemiddelde afstand tot het ziekenhuis of buitenpolikliniek in Smallingerland op 4 kilometer, terwijl dit in Fryslân gemiddeld tien kilometer is. De enige voorziening die voor inwoners van Smallingerland niet in de buurt is, is het treinstation. Er zijn geen treinstations in de nabije omgeving van de gemeente. De eventuele komst van de Lelylijn zou hier op termijn verandering in kunnen brengen.

Belang van voorzieningen

Uit onderzoek blijkt dat inwoners van Zuidoost Friesland de huisarts, supermarkt en basisschool als de belangrijkste voorzieningen beschouwen. Deze basisvoorzieningen spelen een cruciale rol in het dagelijks leven en de leefbaarheid van dorpen en wijken (Planbureau Fryslân, 2025e).

Nu keuzes maken voor toekomstig geluk

De brede welvaart in Smallingerland staat er op dit moment nog relatief goed voor. Inwoners zijn over het algemeen tevreden met het leven.

Toch laat deze publicatie zien dat er ontwikkelingen zijn die de brede welvaart op termijn onder druk kunnen zetten. Denk aan de toenemende druk op de zorg, aan werkstress of aan zorgen over de toekomst van kinderen in de regio. Het zijn vragen die steeds meer inwoners herkennen: Hoe zorg ik goed voor mijn ouders? Hoe houd ik balans in mijn werk en leven? Hoe ziet de toekomst eruit voor de volgende generatie in Smallingerland?

De trends in deze monitor wijzen op veranderingen die geleidelijk maar onmiskenbaar doorwerken in het dagelijks leven. Niet iedereen voelt die gevolgen in dezelfde mate. Hoewel deze rapportage gemiddelde cijfers laat zien, geldt dat sommige groepen – met name inwoners met een lagere sociaaleconomische positie – op meerdere fronten minder weerbaar zijn. Zij leven minder lang in goede gezondheid, hebben vaker financiële zorgen, en kunnen minder terugvallen op een netwerk of buffer.

Dat maakt het belangrijk om nú na te denken over de toekomst. Welke richting willen we op met Smallingerland? Welke keuzes zijn nodig om de brede welvaart ook op de langere termijn te behouden – voor iedereen? Niet alles ligt binnen de invloedssfeer van de gemeente en haar burgers, maar op sommige thema's valt wel gericht bij te sturen.

Smallingerland in 2040 zal er anders uitzien dan vandaag. De vraag is: neemt de gemeenschap de regie over veranderingen, of laat het die veranderingen over zich heen komen? Deze monitor biedt inzichten die kunnen helpen om onderbouwde keuzes te maken – vandaag, voor het geluk van morgen.

Bronnen

CBS. (2025a). *Statline: Bevolking op 1 januari en gemiddeld; geslacht, leeftijd en regio*.
<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/03759ned/table?ts=1714116298955>

CBS. (2025b). *Regionale Monitor Brede Welvaart 2025*.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart/indicator>

CBS. (2025c). *Inkomen van huishoudens*.
<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/86161NED/table>

CBS. (2025d). *Laag en langdurig laag inkomen van huishoudens; huishoudenskenmerken*.
<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83841NED/table?dl=B00FA>

CBS. (2025e). *Bevolking; hoogstbehaald onderwijsniveau en regio*.
<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85525NED/table?dl=B6A46>

CBS. (2025f). *Bodemgebruik*.
<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/86211NED/table?ts=1768987840724>

CBS. (2025g). *Huishoudelijk afval per gemeente per inwoner*.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83452NED>

CBS. (2025h). *Nabijheid voorzieningen*.
<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/80305ned/table?fromstatweb>

Circle Economy. (2025). *The Circularity Gap Report Friesland*.
<https://friesland.circularity-gap.world/>

GGD Fryslân. (2025). *Gezondheidsmonitor 19+*.

PBL & CBS. (2016). *PBL/CBS Regionale prognose 2016-2040*.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2016/37/pbl-cbs-regionale-prognose-2016-2040>

Planbureau Fryslân. (2024). *Verschil in Fryslân: de samenleving in zes klassen*.
<https://planbureau.frl/publicaties/verschil-in-fryslan-de-samenleving-in-zes-klassen/>

Planbureau Fryslân. (2025a). *Monitor Sociale Samenhang*.
<https://planbureau.frl/monitoren/meedoen-en-vertrouwen-van-de-inwoners-van-fryslan/>

Planbureau Fryslân. (2025b). *Monitor Werk*.
<https://planbureau.frl/monitoren/werk/>

Planbureau Fryslân. (2025c). *Vraagdruk woningbouwcorporaties Fryslân*.
<https://planbureau.frl/publicaties/vraag-naar-sociale-huurwoningen-in-fryslan-blijft-hoog-systeemverandering-en-methodologische-verfijning-in-het-onderzoek/>

Planbureau Fryslân. (2025d). *Monitor Natuur & Landschap*.
<https://planbureau.frl/monitoren/natuur-en-landschap/>

Planbureau Fryslân. (2025e). *Monitor Bereikbaarheid*.
<https://planbureau.frl/monitoren/bereikbaarheid/>

Provincie Fryslân. (2024). *Dashboard Prognose Bevolking en Huishoudens: Uitkomsten trendraming 2024-2050*.
<https://staat-van-fryslan.hub.arcgis.com/pages/59f289c168b4409dba24044d868095eb>

Provincie Fryslân. (2025). *LISA werkgelegenheidsregister*.

Provincie Fryslân. (n.d.). *Circulaire Economie*.
<https://www.fryslan.nl/circulaire-economie>

Rabobank. (2024). *Kleinere bedrijven op grotere achterstand in transitie naar nieuwe economie*.
<https://www.rabobank.nl/kennis/d011411922-kleinere-bedrijven-op-grotere-achterstand-in-transitie-naar-nieuwe-economie>

ROA. (2024). *Project Onderwijs-Arbeidsmarkt (POA)*.
<https://roastatistics.shinyapps.io/AlStot2028/>

Planbureau Fryslân wordt gesubsidieerd door Provinsje Fryslân.

Planbureau Fryslân
Prins Hendrikstraat 8
8911 BK Leeuwarden
(058) 234 85 00
info@planbureau.frl
www.planbureau.frl

Colofon

Gemeente Smallingerland: trends en ontwikkelingen' is een uitgave van Planbureau Fryslân, februari 2026.

Auteur

Gerian Kuiper

Met medewerking van

Arlette Bickel, Bernard Boorsma, Mandy Bosma, Ilse Ganzevoort, Sibilla Hoekstra, Joas de Jong, Siebren Kooistra, Chaïm la Roi